

(The National Interest, 21.09.2009)

Председник Обама је одржао своје обећање да ће – што се тиче односа са Русијом, притиснути дугме за "ресетовање". Његова одлука да поништи план Бушове администрације о постављању пресретачких ракета и радара у Централној Европи представља важан гест помирљивости. Он може, и треба да учини још и више. Било би мудро када би његова администрација баталила своју непромишљену кампању за увођење Украјине и Грузије у НАТО – на шта Москва потпуно оправдано гледа као на провокативни упад у руску безбедносну сферу.

Али, да би ресетовање деловало, и Русија треба да одустане од провокативних акција које прави у америчком дворишту. То се нарочито односи на то да Москва треба да обустави своје политички и војни флерт са венецуеланским диктатором Угом Чавесом (Hugo Chavez). Међутим, уместо тога, чини се да Кремљ појачава своје непријатељске и дестабилизујуће потезе. Лети 2008. г. један руски генерал је говорио о могућности да Русија преузме једну војну базу у Венецуели. Мада је цивилно руководство на миран начин порицало постојање таквих намера, следећег месеца су руске поморске снаге вршиле заједничке маневре са венецуеланским јединицама, а дошло је и до повећања продаје оружја, која је до септембра 2009. г. достигла врхунац од 4 милијарде долара. Најновији наставак, који је Чавес најавио 13. септембра, представља руски "зајам" од 2,2 милијарде за куповину тенкова, противваздушних ракета и другог оружја.

Овакве манифестације тесне политичке, економске и војне сарадње Каракаса и Москве превазилазе питања од академског интереса. Односи Венецуеле са суседном Колумбијом су се током последњих година приметно погоршали, а напетости дуж њихових граница су у неколико наврата довеле и до ватрених окршаја. Већина провокација – мада не и све, потекла је од стране Венецуеле, а то укључује и Чавесову безочну подршку радикалној левичарској побуни у Колумбији, коју воде Револуционарни Оружани Одреди Колумбије (Revolutionary Armed Forces of Colombia – FARC). Спремност Русије да повећава Чавесову борбену моћ, чини да је Москва та која омогућава такво његово понашање.

Оно што још највише може да забрињава је да је Чавес недавно изразио намеру да започне нуклеарни програм. Узимајући у обзир његову доказану дволичност, није ни

чудо што суседи Венецуеле са скепсом гледају на његова уверавања да би тај програм имао искључиво мирољубиве циљеве. Исто тако, врло је вероватно да се Чавес нада – можда чак и претпоставља – да би Русија нуклеарни подухват Венецуеле потпомагала на истоветни начин како је Кремљ помагао и програм Ирана.

Овакви, све блискији односи Москве са Каракасом се примичу – ако нису већ и прешли "црвену линију" интереса САД у Западној хемисфери. Још од изрицања Монроове доктрине [1] 1820. г., стално важећа политика САД је била да не дозволи европским силама да успостављају своје политичке или војне штићенике у тој хемисфери. Истина, Куба је током последњих педесет година била иритантни изузетак тој политици, али руководиоци САД морају јасно ставити на знање како Чавесовој влади, тако и Медведев/Путиновој администрацији да Вашингтон неће толерисати још један изузетак.

Нажалост, како је током раног двадесетог века расла моћ САД, Монроова доктрина је дегенерисала у политику која подразумева да се САД мешају у унутрашњополитичка питања својих латинскоамеричких суседа. Било који напор оживљавања Монроове доктрине мора пазити да не пође поново тим путем.

И поред тога што Обамина администрација треба да спроводи првобитне намере Монроове доктрине, она треба да нагласи да – ако се Чавес уздржи од тога да постане штићеник Русије и избегава да прети Колумбији и осталим државама хемисфере, САД неће покушавати да поткопавају његов режим. Као конкретну потврду у том погледу, Вашингтон треба да поништи своје планове за отварање седам војних база у Колумбији; ти планови су изазвали оштре критике влада широм Јужне Америке. Наводна сврха тих база је да помогну вођење рата против дроге у области Анда (што је већ само по себи сумњив мотив). Али, Чавес тврди да је њихова стварна сврха да интимидирају Венецуелу – или још горе: да послуже као одсечна даска за напад на њу. Напуштање планова за те базе би ефикасно дискредитовало Чавесов аргумент и смирило неповерљиве руководиоце Латинске Америке.

Јесте да је Чавес одвратна ауторитативна бараба, али његове злоупотребе у самој Венецуели су ствар са којом сам венецуелански народ треба да се суочи. Оне не представљају претњу важним безбедносним интересима САД.

Трка у наоружању коју изазива Русија – а да и не говоримо о почетку трке у нуклеарном наоружању у Западној хемисфери је потпуно друга ствар. Такве акције су претња

политичкој и војној стабилности региона; оне поткопавају статус Латинске Америке као зоне без атомског наоружања. Такви изгледи су итекако ствар оправдане забринутости за САД. Вашингтон треба да поручи – ако је потребно и само једносложним речима – како Каракасу, тако и Москви да су заиграли врло опасну игру. Чавес треба да зна да његов садашњи курс може довести до догађања која ће бити крај његовом режиму. А Москви треба казати да ће чак и умерено добри односи Русије са САД у знатној мери зависити од промене њене политике према Венецуели.

Напустивши план за одбрамбене ракете у Централној Европи, председник Обама је учинио помирљиви гест. Сада је време да Медведев и Путин узврате.

[Аутор је потпредседник Кејто института (Cato Institute) [\[2\]](#) за питања одбране и изучавање међународних односа. Аутор је осам књига о међународним питањима – између осталог и *Разумна моћ:*

За опрезну спољну политику Америке

(*Smart Power: Toward a Prudent Foreign Policy for America*

, 2008). Он је, усто, и уредник и аутор чланака

The National Interest-a

[\[3\]](#)

]

(Превод: **Василије Клефтакис**)

[\[1\]](#) Политичка доктрина коју је амерички председник Џејмс Монро (James Monroe), у сарадњи са својим министром спољних послова Квинсијем Адамсом (Quincy Adams), поставио 1823. године. У основи се радило о дистанцирању од европских проблема. Главни концепт ове доктрине је тврдња о посебним сферама утицаја Америке и Европе: упозоравање европским силама да се не мешају у послове нових независних држава Јужне Америке, или у оне територије које би потенцијално могле припасти САД (за данашње време може бити занимљиво да се то односило и на спречавање потенцијалне могућности оновременог ширења присуства Русије од Аљаске – која је тада била њена територија – на југ, према територији Орегона). Упростијено речено: Америка (Северна и Јужна) је ексклузивни регион утицаја САД, и то је нека врста "црвене линије" коју нико не сме прећи. (Прим. прев.)

[2] Тај институт тврди за себе да је непрофитна истраживачка фондација, са циљем да повећа разумевање за политику, заступа принцип ограничавања моћи владе, слободно тржиште, слободу личности и мир. Централа му је у Вашингтону. Противници тврде да је то "либертаријански" квази-академски центар идеја, који делује као гласноговорник глобализма, корпоративизма и неолиберализма. (Прим. прев.)

[3] Часопис Никсоновог Центра у Вашингтону (The Nixon Center). Овај за себе тврди да му је специфични циљ да испитује путеве за јачање безбедности и просперитета САД, узимајући при томе у обзир и погледе других држава. (Прим. прев.)